

JORDNÆRE LÆRESTREGER

SJÆLE PÅ SKOLEBÆNKEN I DET FORJÆTTEDE LAND

af MORTEN SCHÜTT

Sayanbjergene i vintersol, set fra landsbyen Petropavlovka, feltarbejdets udgangspunkt.

Diskussioner om religiøs moral står ofte mellem dem, der mener, at den er absolut og derfor hævet over tid og rum, og dem, der mener, at praksis må tage udgangspunkt i fortolkning. I Det Sidste Testaments Kirke i Sibirien ser denne modsætning dog ud til at være en banal forsimpning. For kan man egentlig adskille den absolutte sandhed fra den konkrete virkelighed?

"Sådan fungerer det ikke."

Petja løfter blikket fra de smukke hvide filtstøvler, han er ved at sy, og fæstner det roligt og fast på mig. "Jeg syr som udgangspunkt til fællesskabet. Jeg kan også godt sy et par til dig. Men ventelisten er lang, så jeg når det ikke her til vinter."

Jeg ser ud på Petjas køkkenhave, der er dækket af tyk, frisk novembersne, og tænker på min kones kolde fødder. Hendes nye støvler lever ikke helt op til de løfter, den ellers så vidende sælger i Friluftslund har givet hende. Petja ser derimod ud til at kunne sit

kram, så hun har bedt mig spørge til prisen på hans varer. Selv kunne jeg nu også godt tænke mig at skifte mine læderstøvler ud med nogle uldne for at vise, at jeg tager min deltagerobservation i et strengt vegetarsamfund seriøst. Nok går de fleste af mine informanter også i læderstøvler, og mine er også praktiske i den dybe sne, men alligevel.

"Ser du," siger Petja og lægger sytøjet i skødet for bedre at kunne bruge hænderne til at forklare med, "hvis jeg giver dig en pris, har jeg allerede krævet noget af dig.

Uldis dirigerer sit arbejds hold, der er i færd med at lægge nyt tag på kirkens toilet før sneen falder.

Så overgiver jeg mig til den grove, materielle energi, som siger 'noget for noget'. Min opgave som menneske er jo at give sjælen mulighed for at give med glæde, uden at forlange noget til gengæld. Og stole på, at Gud på en eller måde nok skal sørge for mig alligevel." Han peger over mod vinduet. "Se engang den blomsterpote der. Den har pottemageren Kolja lavet med sine egne hænder, og så har han foræret den til mig. Den energi, han har lagt i den, fylder rummet og får både mig og planterne til at trives. Den plasticpote der, til gengæld.... den er lavet af en maskine - for profit, og den er blottet for sjæl."

Han vender igen opmærksomheden mod sit sytøj. "Men hvad med at jeg så hugger noget brænde for dig, eller skovler noget sne?" ryger det ud af mig, mærkeligt utilpas ved tanken om, at den lokale skomager skulle forære mig

sine varer. "Tjo, det må du da gerne, hvis du vil" svarer han med et lille smil, uden at se op. "Du må såmænd også gerne give mig penge. Dem kan jeg stadig bruge, endnu da."

Det Forjættede Land

Petja er blandt de omtrent titusinde mennesker, der har opgivet deres liv i storbyerne i den dengang østblok for at rejse til det sydlige Sibirien, slå sig ned i Det Forjættede Land og opbygge et nyt samfund efter spirituel lov. Området har fået sit navn af Visarion, åndelig leder af Det Sidste Testaments Kirke og, efter eget udsagn, Kristi seneste reinkarnation. Denne identitet påtog han sig i 1990, efter at han som trediveårig autodidakt kunstmaler med det mindre farverige navn Sergei Torop pludselig oplevede en flodbølge af erindringer fra sin sidste inkarnation for totusind år siden. At han skulle være Kristus har

mange af hans tilhængere et kompliceret forhold til. Størstedelen af dem er tidligere ateister med lange uddannelser, og de hæfter sig hellere ved hans fængende moralske budskab end ved hans person. Derfor benævner de ham Læreren - hvad han gør, er vigtigere, end hvem han er.

Umiddelbart kan det lyde usandsynligt, at netop denne afkrog af Sibirien skulle være særligt velsignet - men kendetegnet som den er af afsondrede små landsbyer, lave, blødt svungne bjerge, gran- og birkeskove og små floder med klart, rent vand, virker det alligevel som et godt udgangspunkt for et af bevægelsens primære mål: at opbygge et nyt, selvforsynende samfund, der er uafhængigt af det globale pengesystem. De forventer, at dette snart vil bryde sammen på grund af verdensomspændende katastrofer som Moder Jords reaktion på menneskets egoisme. Egoistiske handlinger, tanker og følelser manifesterer sig som negativ energi, der smerter hende og kalder på retfærdig straf. Om, hvordan og hvornår det faktisk sker, ved ingen, ikke engang Læreren selv. Mulighederne er mange, og de diskuteres ivrigt.

Sjælens vilje

"Alt i universet består af energi." Således lyder et af Læreren ofte citerede dogmer. "Mennesket er ikke krop, men sjæl," lyder et andet. Sjælen er en fint vibrerende energi, der adskiller sig fra al anden energi ved ikke at operere med den retfærdighed, som menneskeheden står til snart at mærke den hårde side af, men derimod udelukkende ønsker at afgive ubetinget, uselvsk kærlighed og skønhed. Derved kan den forandre de

Livets Skole indebærer også tilegnelse af grundlæggende praktiske færdigheder. Her forfatterens datter i færd med at lære at tænde op i brændeovnen.

omgivende grovere energistrømme og skabe skønhed, hvor der før blot var ligevægt. Det eneste tidspunkt, sjælen kan komme i kontakt med andre energier, er, når den er indlejret i en menneskekrop, og dermed kan opfatte verden igennem dennes grove sansefilter. Her opstår sjælens udfordring: Hvordan kan den skelne mellem sin egen vilje og kroppens egoistiske behov, så meget desto mere som opfyldelse af sidstnævnte til en vis grad er forudsætning for sjælens virke på Jorden?

Visdom er konkret

Stille og roligt siver mængden ind i det smukke amfiteater, der netop er blevet bygget ved Bjergets fod. Jeg er lidt spændt. Vi har netop afsluttet den ugentlige fire timers vandretur op til Bjergets top og tilbage igen. Vi har sunget lovsange undervejs og holdt gudstjeneste ved Jordens Alter på toppen, men

de fleste har nok været mest optaget af, om Læreren vil besvare spørgsmål i dag. Han kan mærke menighedens energi, og det er ikke altid, han finder det betimeligt at vise sig efter gudstjenesten. Ikke at den lange rejse hertil i så fald vil være spildt, men alligevel.

I dag er han her. Klædt i hvid uld sidder han under en mørkerød parasol, hævet over forsamlingen på sin udskårne trætrone. Da vi alle er kommet ind, lukker han øjnene, og vi gør det samme, idet vi koncentrerer os om at lade vore sjæle flyde sammen, så han kan mærke, hvem vi er.

Efter et par minutter lyder hans bløde stemme i højtalere: "Godt. Værsgo at spørge." En ung pige træder frem til mikrofonen:

"Goddag, Lærer. Hvis min far er i gang med at tænde op i brændeovnen og beder mig give sig ildrageren, og jeg så siger til ham, at jeg ikke ved hvad en ildrager er,

og han ikke svarer, bør jeg så spørge ham igen eller bare begynde at give ham hvad jeg nu kan finde, i håb om før eller siden at give ham det rigtige?"

"Tjoo," begynder Læreren, og kaster sig ud i en længere monolog om, at pigens far opfører sig forkert, men eftersom han er en autoritetsfigur for pigen, er det bedst at vise ham det diskret for at undgå en konflikt og medfølgende negativ energi. Her vil det være bedst at give ham forskellige ting i tavshed. Så har pigen hjulpet efter bedste evne, og måske vil det gå op for hendes far, at han sætter sin datter i forlegenhed. Et subtilt, kærligt puf er den rette handling.

Jeg har på dette tidspunkt endnu ikke læst noget af Det Sidste Testamente, de indtil videre tretten tykke bøger, hvori Læreren geminger nedfældes, herunder udvekslinger som ovenstående.

Til lovsang ved Jordens Alter på Bjergets top.

Jeg er dog umiddelbart forbløffet over, at tilsyneladende bagateller som denne finder vej til bevægelsens hellige skrift. Men som jeg siden får forklaret, er detaljen essentiel. Bibelen siger, at du skal elske din næste som dig selv. Men hvordan bærer man sig ad med at elske en far, der ignorerer en? Hvordan udmøntes det abstrakte kærlighedsbud bedst som konkret handling i en konfliktsituation? Lærerens svar er en del af den moralske dannelse, der skal lære

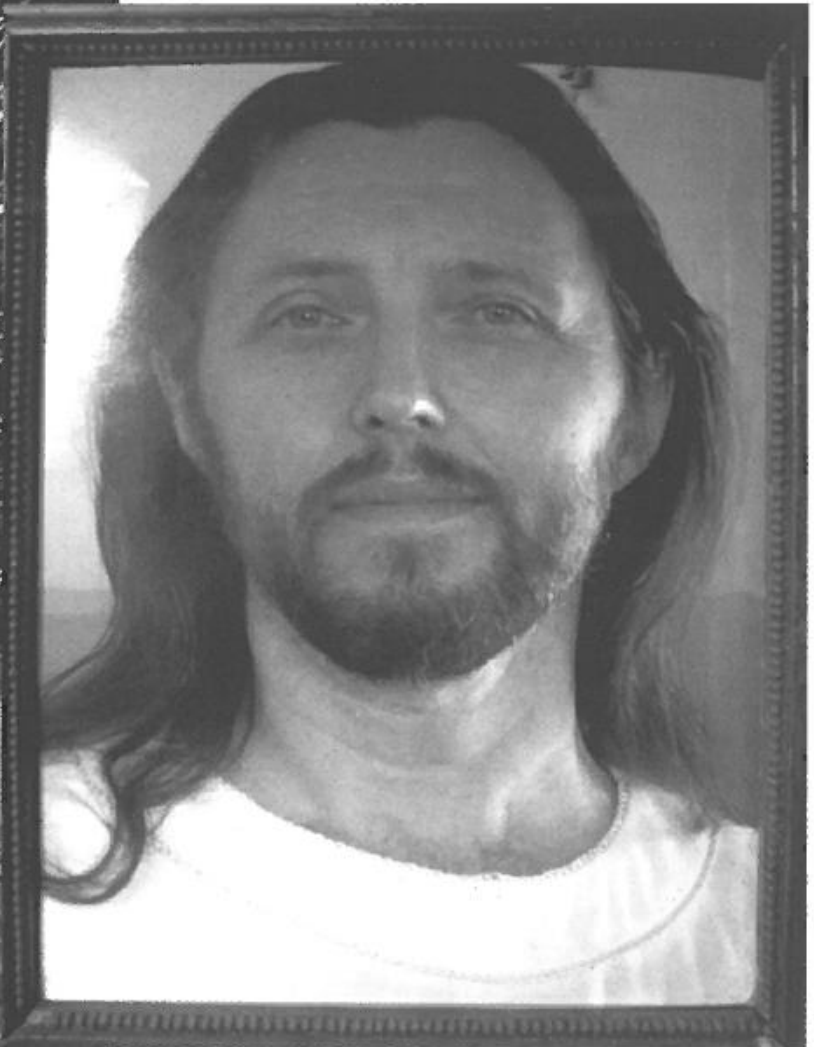
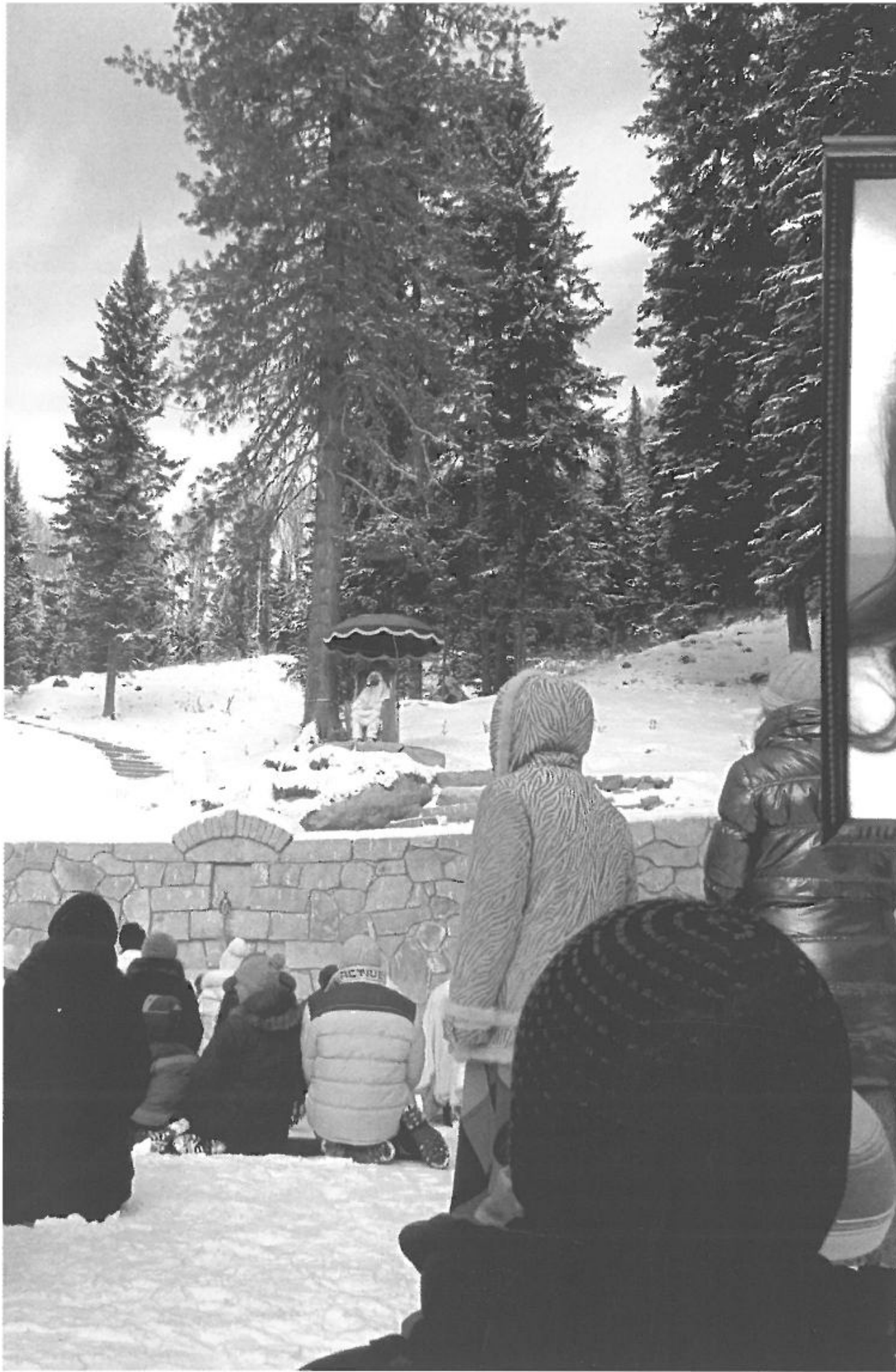
sjælen at genkende sin egen røst i kroppens virvar af fornemmelser, og dermed gøre hans elever i stand til selv at løse den slags situationer, når han engang ikke er her mere.

Selvstændighed og ret handling

At klare sig selv er årsag til megen grublen i trossamfundet. På den ene side skal Lærerens ord opfattes som den rene Sandhed. På den anden side er de altid henvendt til en konkret person i en

konkret situation og kan derfor ikke opfattes som almen lov. Spørgsmål til Læreren skal altid være baseret på moralske dilemmaer, man selv har stået i. I det tilfælde at pigens bror skulle finde sig selv i en lignende situation med deres umeddelsomme far, ville svaret være et andet. Energien i situationen er en anden, og det kan Læreren mærke.

Men hvis Sandheden altid er indlejret i det konkrete, hvordan kan man så nogen sinde vide,

Lærerens billede, der hænger i alle huse i trosfællesskabet for at indgyde ekstra energi i en hverdag præget af hårdt fysisk arbejde og refleksion over egen moralsk formåen.

Møde mellem Læreren og hans elever.

hvad der er den rette handling? Ifølge Lærerens elever kan dette aldrig afgøres rationelt, men kun ved at lytte opmærksomt til sjælens stemme i situationen. Af denne grund er de meget principielle om ikke at dømme andre for deres handlinger, da man reelt aldrig kan sætte sig i vedkommendes sted.

Dette afholder dem dog ikke fra at diskutere opståede moralske dilemmaer. Fem aftener om ugen er der møde i fællesskabet,

hvor man som medlem er moralsk forpligtet til at melde, hvis man i løbet af dagen har oplevet 'anspændelse' i sin interaktion med andre. Gevinsten ved at drøfte konflikten er dobbelt. Sjælen opnår erfaring, der vil gøre den mere moralsk følsom i fremtidige situationer, og fællesskabet tilnærmer sig edinnoje ponimanije – en enhedsforståelse af ret og uret, der vil give en fælles, og ikke længere blot individuel, adgang til Sandheden.

Uformåen og kompromis

"Du husker vel, hvordan Thailand pludselig stod under vand for et par måneder siden?" spørger Uldis retorisk. "Hold lige her."

Den snerrende lyd fra motorsaven flænger stilheden i den lille park overfor kirken, som Uldis har ansvar for at vedligeholde. Bruddet i samtalen giver mig endnu et øjeblik til at fundere over Moder Jords retfærdige forsvar mod menneskets aggressive energi, og om mit lille hus i Middelfart nu er det rigtige sted at opholde sig, hvis det på et tidspunkt for alvor går løs. Men selv om Det Forjættede Land befinder sig i nogenlunde sikkerhed på planetens hjerte, har jeg stadig svært ved at forestille mig, at Hun synes om den larm fra benzindrevet værktøj, der er dagligdag her. Og når det hele

Forfatteren, en uerfaren brændehugger, får pludselig en hjælpende hånd af sine brødre i fællesskabet med at hugge sig igennem sine uoverskuelige 35 kubikmeter træ.

bryder sammen, hvor skal benzinen så komme fra? På den anden side kan nedbruddet ske, hvornår det skal være, og der er meget, der skal bygges inden. Har man travlt, er motorsave og lastbiler mere effektive end rugbrødsmotorer og hestevogne.

"Folk her er ikke helgener," erklærer Uldis, mens han prøver, om brættet passer i hullet på det pittoreske lille læskur, vi er ved at reparere. "Men vi arbejder på det. Sidste vinter foreslog Læreren os at give mindst ti komplimenter om dagen. Og tænk engang, i fjorten dage havde vi plus fem grader hver dag. I januar! Jorden mærker vores opførsel med det samme!"

"Hvad så nu?" spørger jeg. Mellem de snedækkede buske føles den slags midvinterforår temmelig fjern.

"Årh!" Uldis skærer en ærgerlig grimasse. "Folk glemmer det. Lige så stille begynder de igen at tænke alt muligt åndssvagt."

Med rynkede bryn betragter han et øjeblik sin motorsav.

"Jeg gider ikke mere. Kom, lad os gå ind og drikke noget te."

Jo mere sjælen gør det rette, jo mere lærer den at genkende sin egen røst. Men som i ethvert samfund er det også i Det Forjættede Land en prøvelse at være retskaffen. Anstrengelser for at være generøs i situationer, hvor det er fristende at give efter for sin egoisme, bliver da også generelt mødt med beundring. På den anden side kan det være svært at forholde sig agnostisk, og dermed uden at dømme, til sine trosfællers situation, når man ser, hvad der ligner en åbenlys fejl. "Selv Læreren græder nogle gange, når han hører vores spørgsmål," hører jeg ofte. Selv om Læreren ord om, at ingen er forpligtet ud over sin formåen, ofte bliver fremhævet, sker det alligevel jævnlige, at en eller anden fremsætter forslag om fælles regler for at lette

vejen mod edinnoje ponimanije.

Den besværlige rejse mod Sandheden

"Så nu vil de have alle til at møde op hver morgen til morgengudstjenesten?" Arunas griner lidt, mens han fletter videre på en af de sivvaser, han skal sælge på markedet til sommer. Han har boet i Det Forjættede Land i femten år, men er midlertidigt udtrådt af fællesskabet for at få tid til at lave en dokumentarfilm om trosamfundet. Så det er mig, der bringer ham nyheder, når jeg kommer hjem fra arbejde. "Det sagde de også for et år siden. En gang imellem er der lige en, der skal vise flaget, men efter et stykke tid er alt, som det plejer. Fællesskabet har ligesom et åndedræt. Frem og tilbage. Nogle har måske brug for den der militærdisciplin. Men livet her er jo interessant, fordi man ikke bare kan tage for givet, hvad der er rigtigt. Og så

Arunas, beboer i Det Forjættede Land, dokumentarmager, elev i Livets Skole og forfatterens vært og mentor, lærer forfatteren, hvordan man henter vand fra den frosne flod.

skal man jo både gennemskue sig selv og tage højde for situationen." Han retter sine mørke øjne mod mig, mens hans hænder fermt arbejder videre. "Det er lidt lige som dig og dine læderstøvler. Hvad er problemet? Prøv at tænke på de popstjerner, der praler af, at der intet animalsk er i deres tøj, mens de i deres sange opfordrer unge piger til at være sexobjekter. Dine støvler holder dine fødder varme og tørre, når du arbejder. Er det ikke det vigtigste lige nu?" Han retter med et skævt smil igen opmærksomheden mod sit fletværk. "Verden er alt for kompleks for vores primitive hjerne. Godt, ondt, rigtigt, forkert. Hvis ikke du er følsom over for din sjæls stemme, kan du tænke fra nu og til dit hoved falder af. Du kommer det ikke nærmere, og rigtig interessant bliver det aldrig."

"Interessant" er det ord, jeg oftest hører mine informanter bruge om livet her. Hårdt, men in-

teressant. Hvad kan være så interessant ved at leve i fattigdom, hugge brænde, skovle sne og hygge kartofler?

Betingelserne for uselvskhed er hårde i en nybyggertilværelse. Det daglige slid gør, at det ideelle ofte må vige for det bedst mulige. Læreren ændrer løbende sine anbefalinger for at tilpasse dem sine tilhængeres manglende formåen. Den strålende fremtid, som skulle være lige om hjørnet, kan synes meget fjern. Det hænder, at folk skuffes og rejser tilbage til storbyen.

For Arunas og andre, der bliver tilbage, er det interessante netop denne modsætningsfyldte hverdag.

Det er en hverdag, hvor man igen og igen bliver mindet om sin egen fejlbarlighed, og hvor man konstant må sætte spørgsmålstegn ved sine egne motiver. Moral bliver her ikke længere blot et socialt, men også et epistemologisk anliggende. For når den rette

handling altid er kontekstuel betinget, er den eneste reelle rettesnor følelsen af oprigtighed, når man udfører den – eller, som det ofte er tilfældet, den oprigtige erkendelse af, at man endnu ikke er sjæleligt moden nok til at handle ret. Målet for den moralske erfaring, man tilegner sig, er ikke et spørgsmål om at kunne formulere forskellen mellem ret og uret, men om, at man med hele sit væsen drages mod den rette handling, hvilket gør den slette umulig.

At nå hertil er for Lærerens elever en lang og snoet vej. At man bør holde sig fra penge og lædertøj er nemt at forstå i teorien, og derfor kan brud på simple regler som disse også specielt for nye tilhængere føles som en letkøbt pragmatisk udskiftning af "det ideelle" med "godt nok." Men at anskue idealerne som ufravigelige principper er at underkende, at sjælens vej mod perfektion netop ikke går gennem at stræbe mod det perfekte, men mod det bedst mulige nu og her. Og som Arunas siger, er skridtet herfra til hykleri ikke lang. For Lærerens elever er den vigtigste opgave på vejen mod perfektion derfor, paradoksalt nok, ydmygt at slutte fred med den uformåen, de oplever hver dag – deres egen såvel som andres. ■

MORTEN SCHÜTT ER PH.D.-STUDERENDE I ANTROPOLOGI PÅ AARHUS UNIVERSITET OG BESKÆFTIGER SIG MED RELIGIØSITET SOM LEVET ERFARING BLANDT MEDLEMMERNE AF DET SIDSTE TESTAMENTES KIRKE I SIBIRIEN.

Alle fotos af forfatteren